

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ การเตรียมการ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การเตรียมการ

การเตรียมการ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการวิจัยจากเอกสารประกอบหลักสูตร รายงานการวิจัย รายงานประจำปี บทความทางวิชาการ คู่มือการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้นจากการร่วมฟังสัมมนาและการศึกษาดูงานในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลที่ได้มาให้เป็นพื้นฐานในการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ผู้บริหารหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ และผู้นำชุมชน ได้แก่ เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคกลาง ปีการศึกษา 2534 ประกอบด้วย 4 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 1 ได้แก่ จังหวัดนครปฐม

สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร และนนทบุรี เขตการศึกษา 5 ได้แก่ จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี เขตการศึกษา 6 ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และอุทัยธานี เขตการศึกษา 12 ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง ตราด นครนายก จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี รวม 25 จังหวัด จำนวน 288 โรงเรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

2. ตัวอย่างประชากร ที่ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาใน 5 ด้าน ใช้วิธีสุ่ม ตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวกหรือชั้น (Stratified Random Sampling)

2.1 การเลือกจังหวัด ได้แก่ จังหวัดในภาคกลางใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ ง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากรายชื่อจังหวัดในแต่ละเขต จากเขตการ ศึกษา 1, 5, 6 และ 12 โดยสุ่มมาร้อยละ 30 (ประกอบ กรรณสูต, 2529) ของจำนวน จังหวัดในแต่ละเขตการศึกษา ได้เขตการศึกษาละ 2 จังหวัด คือ เขตการศึกษา 1 ได้แก่จังหวัด นครปฐมและปทุมธานี เขตการศึกษา 5 ได้แก่จังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 ได้แก่จังหวัดลพบุรี และสระบุรี เขตการศึกษา 12 ได้แก่จังหวัดปราจีนบุรี และชลบุรี รวม 8 จังหวัด (ดูตารางที่ 1)

2.2 การเลือกโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนทุกโรงเรียนในโครงการขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่สุ่มได้ในข้อ

2.1 จำนวน 106 โรงเรียน (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามจังหวัด และเขตการศึกษา

เขต	ชื่อจังหวัด	จังหวัดที่เลือกได้	จำนวน โรงเรียน
1	นครปฐม สมุทรปราการ	นครปฐม	13
	ปทุมธานี สมุทรสาคร	ปทุมธานี	13
5	นนทบุรี	กาญจนบุรี	13
	ราชบุรี เพชรบุรี		
	สมุทรสงคราม	สุพรรณบุรี	11
6	ประจวบคีรีขันธ์	ลพบุรี	15
	สุพรรณบุรี กาญจนบุรี		
	ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี	สระบุรี	12
12	ชัยนาท อ่างทอง	ปราจีนบุรี	19
	พระนครศรีอยุธยา อุทัยธานี		
	ชลบุรี ระยอง ตรารด	ชลบุรี	10
	นครนายก จันทบุรี		
ฉะเชิงเทรา			
	ปราจีนบุรี		
รวม	25	8	106

2.3 ตัวอย่างประชากรผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยครูใหญ่ในโรงเรียนที่

เลือกได้ในข้อ 2.2 ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคกลาง ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 106 โรงเรียน รวม 106 คน โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมแนบหนังสือกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

2.4 ตัวอย่างประชากรครู ได้แก่ ครูประจำชั้น หรือครูวิชาการ หรือครูผู้สอน วิชาสามัญหรือวิชาอาชีพ หรือครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2534 จำนวน 106 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 318 คน โดยส่งแบบสอบถามและหนังสือทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหารโรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เลือกครู จำนวน 3 คน เป็นผู้ตอบ (ดูตารางที่ 2) รวมตัวอย่างประชากร ผู้บริหารและครูที่ใช้เครื่องมือการวิจัยแบบสอบถาม จำนวน 424 คน

ตารางที่ 2 จำนวนจังหวัด โรงเรียน จำนวนผู้บริหารโรงเรียน และจำนวนครูผู้สอน
จำแนกตามเขตการศึกษา

เขต	จังหวัดที่เลือกได้	จำนวนโรงเรียน	จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน ครู
1	นครปฐม	13	13	39
	ปทุมธานี	13	13	39
5	กาญจนบุรี	13	13	39
	สุพรรณบุรี	11	11	33
6	ลพบุรี	15	15	45
	สระบุรี	12	12	36
12	ปราจีนบุรี	19	19	57
	ชลบุรี	10	10	30
	รวม	106	106	318

3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอน สำนวความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และศึกษาการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลาง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเขตการศึกษา 1, 5, 6 และ 12 ได้เขตการศึกษา 6 โดยใช้เกณฑ์ คือ

ก. เป็นเขตการศึกษาที่เปิดสอนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด ในภาคกลาง โดยเปิดถึง 93 โรงเรียน รับนักเรียน 3,720 คน

ข. ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ลักษณะความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ค. เขตการศึกษา 6 เป็นเขตที่ตั้งอยู่ในบริเวณภาคกลางมากกว่าเขตการศึกษาอื่น ๆ

3.1 การเลือกจังหวัด ได้แก่ จังหวัดในเขตการศึกษา 6 ประกอบด้วยจังหวัด ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และอุทัยธานี มีโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 93 โรงเรียน (ดูตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามจังหวัดในเขตการศึกษา 6

จังหวัด	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด
ลพบุรี	18
สระบุรี	12
สิงห์บุรี	14
ชัยนาท	9
อ่างทอง	14
พระนครศรีอยุธยา	15
อุทัยธานี	11
รวม	93

3.2 การเลือกโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ชั้นพื้นฐานในจังหวัดที่เลือกได้ ในข้อ 3.1 ซึ่งมีจำนวน 93 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
(Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อโรงเรียน ร้อยละ 30 ของโรงเรียน
ในแต่ละจังหวัด ได้โรงเรียน 28 โรงเรียน (ดูตารางที่ 4)

3.3 ตัวอย่างประชากรผู้บริหารที่ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ได้แก่
ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เลือกได้ในข้อ
3.2 จำนวน 28 โรงเรียนละ 1 คน รวม 28 คน (ดูตารางที่ 4)

3.4 ตัวอย่างประชากรครูที่ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ครู
ผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูวิชาการ ครูผู้สอนวิชาสามัญและวิชาอาชีพ ในโรงเรียนโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เลือกได้ในข้อ 3.2 จำนวน 28 โรงเรียน
โรงเรียนละ 3 คน รวม 84 คน (ดูตารางที่ 4)

3.5 การเลือกโรงเรียนเพื่อทำการสำรวจความพร้อม ได้แก่ โรงเรียนใน
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานที่เลือกได้ในข้อ 3.2 จำนวน 28 โรงเรียน

3.6 ตัวอย่างประชากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบวงการศึกษาธิการ ที่ใช้
เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ
เรียนการสอน ได้แก่

3.6.1 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในท้องที่ ๆ
มีโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานตั้งอยู่ ตามจำนวนโรงเรียนที่เลือก
ได้ในข้อ 3.2 จำนวน 28 โรงเรียนละ 1 คน รวม 28 คน

3.6.2 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนในเขตการศึกษา 6
จังหวัดละ 1 คน จำนวน 7 จังหวัด รวม 7 คน

3.6.3 ผู้บริหารหน่วยงานนอกระบบวงการศึกษาธิการ ได้แก่ สาธารณสุข
จังหวัด สาธารณสุขอำเภอ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ในท้องที่ ๆ มีโรงเรียนโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานตั้งอยู่ ตามจำนวนโรงเรียนที่เลือกได้ในข้อ 3.2 จังหวัดละ 4 คน
จำนวน 7 จังหวัด รวม 28 คน

3.6.4 ผู้นำชุมชน ได้แก่ เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ ๆ
โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานตั้งอยู่ ตามจำนวนโรงเรียนที่เลือกได้

ในข้อ 3.2 จำนวน 28 โรง เลือกเจ้าอาวาส 1 รูป กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ที่อยู่ใกล้
โรงเรียนดังกล่าว รวมโรงละ 3 คน รวม 84 คน (ดูตารางที่ 4)

รวมตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหาร ครู ผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและ
นอกกระทรวงศึกษาธิการ ผู้นำชุมชน ที่ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 259 คน

ตารางที่ 4 จำนวนผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำแนกตาม
จังหวัด ในเขตการศึกษา 6

จังหวัด	จำนวน โรงเรียน- เรียน ทั้งหมด	จำนวน โรงเรียน ที่เลือกได้	จำนวน ผู้บริหาร	จำนวน ครู	จำนวนผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
					สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ	สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ	นอกสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ	นอกสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ
					จำนวน ผู้บริหาร	จำนวน ผู้อำนวยการ- โรงเรียน	จำนวน สาธารณสุข จังหวัด/ อำเภอ	จำนวน ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัด/ อำเภอ
ลพบุรี	18	6	6	18	6	1	4	18
สระบุรี	12	4	4	12	4	1	4	12
สิงห์บุรี	14	4	4	12	4	1	4	12
ชัยนาท	9	2	2	6	2	1	4	6
อ่างทอง	14	4	4	12	4	1	4	12
พระนครศรีอยุธยา	15	5	5	15	5	1	4	15
อุทัยธานี	11	3	3	9	3	1	4	9
รวม	93	28	28	84	28	7	28	84

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด ดังนี้

1) ชุดที่ 1 เครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบให้เลือกมากกว่า 1 ข้อ สำหรับผู้บริหารและครู จำนวน 2 ฉบับ

1.1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน

1.2 แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน

2) ชุดที่ 2 เครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และด้านงบประมาณ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียน
ตลอดจนความต้องการและข้อเสนอแนะ

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย
4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคาร
สถานที่ และด้านงบประมาณ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียน

2.3 แบบสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ

3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน
ด้านวิชาการ 19 ข้อ ด้านบุคลากร 7 ข้อ และด้าน
อาคารสถานที่ 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลอื่น ๆ ที่สำรวจเพิ่มเติม

2.4 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอก

สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยม ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียน สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ เจ้าอาวาส
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ให้การสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานนั้น ๆ

ในการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อโรงเรียนในโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต มีรายละเอียดในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตร รายงานประจำปี บทความทางวิชาการ คู่มือการดำเนินงาน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และร่วมฟังการสัมมนา ศึกษาดูงาน สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. นำเครื่องมือในการศึกษาสภาพการดำเนินงานเบื้องต้น ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลสภาพเบื้องต้นของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และแบบสำรวจที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผล โดยกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มาทำการศึกษาวิเคราะห์ปรับปรุงเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 2 ฉบับ สำหรับผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน
4. สร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ สำหรับผู้บริหาร ครู และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ และผู้นำชุมชน เป็นแบบที่มีโครงสร้างโดยกำหนดคำถามให้และคำตอบให้ผู้ตอบเลือก เพื่อสำรวจความพร้อมและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการเรียนการสอน ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคกลาง
5. สร้างแบบสำรวจ จำนวน 1 ฉบับ ใช้สำรวจโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 6 เพื่อสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน โดยปรับปรุงจากเกณฑ์ประเมินสถาบันการศึกษาไทยของ สุมณ อมรวิวัฒน์ และเกณฑ์ประเมินโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
6. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้
7. แก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

8. จัดพิมพ์แล้วนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่งถึงสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อให้แจ้งไปยัง โรงเรียนในแต่ละจังหวัด และทำหนังสือแจ้งไปยังผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแจ้งให้ทราบ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและครู ถึงผู้บริหาร โรงเรียนและครู ทางไปรษณีย์ กำหนดให้ผู้บริหาร โรงเรียนตอบและเป็นผู้เลือกครู จำนวน 3 คน ตามที่ผู้วิจัยระบุ พร้อมกับแนบซองผนึกดวงตราไปรษณียากร จำนวนซองถึงผู้วิจัย โดยขอความกรุณาให้ส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 30 มีนาคม 2535 และมีข้อมูลบางส่วนที่ผู้วิจัยไปปรับคืนด้วยตนเอง
3. สำหรับแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาไม่ครบ ผู้วิจัยได้ติดตามโดยส่งจดหมายขอความกรุณาให้ส่งกลับคืนมาอีกครั้ง หลังจากวันที่ 30 มีนาคม 2535 ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาจากผู้ตอบรวมทั้งสิ้น 93 โรงเรียน จากจำนวน 106 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.73
4. ผู้วิจัยออกภาคสนามเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2535 - 27 มีนาคม 2535 โดยเก็บข้อมูลตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเริ่มจากจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท และอุทัยธานี ตามลำดับ โดยได้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจกลับคืนมาทุกฉบับ
5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคกลาง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ที่เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก นำมาวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ที่เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก นำมาวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึก ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วผู้วิจัยนำมาตีความหมายของคะแนน โดยใช้เกณฑ์ระดับความพร้อมของโรงเรียน 3 เกณฑ์ คือ
 - 2.51 - 3.00 ถือว่ามีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนมาก
 - 1.51 - 2.50 ถือว่ามีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนปานกลาง
 - 1.00 - 1.50 ถือว่ามีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนสอนน้อย
4. ข้อมูลที่เป็นคำถามแบบปลายเปิด นำมาแจกแจงความถี่ เพื่อประกอบการสรุปและอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สูตรหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fx = \text{แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด}$$

$$N = \text{แทนจำนวนข้อมูลจำนวนกลุ่มประชากรทั้งหมด}$$

(ประคอง กรรณสุด, 2529)

สูตรการหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนน

$\sum fx^2$ = ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

N = จำนวนข้อมูล/จำนวนประชากรทั้งหมด

(ประคอง วรรณสุต, 2529)